

ROLF TARRACH, PRESIDENT DEL CSIC

“CONTINUO SENT RADICAL”

Carles Sanchis Ibor*

Fotos article: Miguel Lorenzo

ROLF TARRACH (VALÈNCIA 1948) ÉS CATEDRÀTIC DE FÍSICA A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA. UN DIA VA ACCEPTAR LA CRIDA DE BRICALL PER INCORPORAR-SE A UN VICERECTORAT DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA. DES D'ALESHORES, HA ALTERNAT EL SEU TREBALL EN LA FÍSICA DE PARTÍCULES AMB ELS CÀRRECS DE GESTIÓ. HA MANTINGUT SEMPRE UNA ACTITUD CRÍTICA ENVERS L'ADMINISTRACIÓ I LA POLÍTICA CIENTÍFICA ESPANYOLA. POTSER AQUESTA POSICIÓ ÉS, PARADOXALMENT, LA QUE LI HA DUT A MADRID. EL PASSAT SETEMBRE ES VA FER CÀRREC DE LA PRESIDÈNCIA DEL CSIC AMB EL REpte D'INCREMENTAR SIGNIFICATIVAMENT LA INVERSIÓ ESTATAL EN CIÈNCIA, D'ALTERAR UNA TENDÈNCIA HISTÒRICA DE PRECARIETAT I D'ENDARRERIMENT RESPECTE EUROPA. ARA, EL PES DEL CÀRREC LI FA MODERAR LES MANERES, PERÒ NO RENUNCIA ALS SEUS PROPÒSITS.

Rolf Tarrach arriba puntual a la redacció de MÈTODE. Ha baixat a València per acudir a un parell de reunions i ha aprofitat per visitar sa mare. Des de fa mesos ens havia promès un lloc a l'agenda perquè li férem una entrevista i avui compleix la seua paraula. L'esperen també Martí Domínguez i Jesús Navarro, bon *amic e companyon* d'en Rolf des de la joventut.

Així que arriba a la redacció, Rolf ha de telefonar al ministeri. Des del despatx sentim una conversa acaolorada. Tots tres fem broma: potser d'ací a uns segons

ja no serà president del CSIC. En aquestes esferes ja se sap com funcionen les coses. En tal cas, seguirem amb l'entrevista?

Rolf, entra finalment i es disculpa. Fa gairebé la mateixa broma. El seu caràcter, enèrgic i obert, facilita l'entrevista, que es desenvolupa cordialment, en algun moment entre rialles. També hi ha algun silenci llarg previ a la resposta: en la seua posició s'han de mesurar amb compte les passes i sobretot, les paraules. Alguna qüestió compromesa caldrà llegir-la entre línies.

**«EL PROBLEMA DELS BECARIS NO
ÉS SI TENEN UNA BECA O UN
CONTRACTE PER FER LA TESI, EL
PROBLEMA ÉS QUE NO TENEN
FUTUR ACADÈMIC»**

Quins records té de quan va estudiar aquí, de la Universitat de València dels anys seixanta?

Era un ambient molt polititzat i per tant, jo penso que era una època molt interessant. Recordo que quan estudiava quart, vora el 68 o 69 devia ser, dels que feien física teòrica, que eren deu persones, llevat de dos o tres tots estaven a la comissaria. Jo diria que això feia que hi hagués molta solidaritat entre els estudiants. D'alguna manera teníem la sensació dels riscos.

Des del punt de vista del professorat tinc la idea –encara que potser és una imatge falsa– que en aquella època els professors eren excepcionals. Això no vol dir ni bons ni dolents: tenien característiques molt pintoresques. Recordo un professor d'òptica que ens

deia que la llum era una forma de propagació de l'energia divina, és a dir, que hi havia un professorat que encara explicava la física amb l'ajut de conceptes que no corresponen estrictament a la ciència.

Diu que aquell era un ambient molt polititzat, però ara els sectors més conservadors de la societat valenciana es queixen precisament d'això, ataquen la Universitat de València perquè, al seu parer, està molt polititzada. Com ho veu?

Avui he estat amb un altre rector i el que m'ha dit és això, que la Universitat de València té unes característiques especials perquè està més polititzada. A mi això em sembla bé, una altra cosa és si els ideals m'agraden o no, però el fet de tenir uns ideals a banda de guanyar diners em sembla extraordinàriament positiu. A mi, la veritat és que, que hi hagi ideals, em sembla molt bé. Jo penso –segurament això és perquè sóc d'una altra generació– que el fet que l'únic ideal que li quedi a la gent sigui el capitalisme és una barbaritat, perquè la veritat és que el capitalisme no té solucions als problemes de la humanitat. Per tant, tot el que sigui un ideal, a mi em sembla positiu.

Què destacaria de l'evolució de la Universitat de València dels anys seixanta ençà?

Destacaria –en certa manera ja ho he dit– que el professorat s'ha transformat en un professorat normal. Ser professor, ara que hi ha tant de professor, és una professió normal. I també diria que ara ser estudiant és una cosa natural. En aquella època, ser estudiant d'una universitat no sé si era un privilegi, però sí que era formar part d'una minoria i a més, per als que volien fer una carrera acadèmica, hi havia moltes possibilitats, era una època de creixement; es veia a venir que s'anava a créixer, si es feia una bona tesi i una estada a l'estranger, tenies un 50% de possibilitats de quedar-te a la universitat.

Jo penso que això feia que treballéssis amb una mica més d'idealisme; treballaves en una situació precària que, avui dia, ja es veu a la premsa, no s'accepta. Quan jo parlo amb els becaris d'això, els dic que el problema de fons no és si tenen una beca o un contracte per a fer la tesi, el problema de fons –potser tots no en són conscients– és precisament que no tenen futur, si el volen acadèmic. Si ells després tinguessin moltes possibilitats ja sabrien que estan en una fase dominantment formativa i passatgera.

Recordo quan estava de *postdoc* al CERN –en aquella època Espanya no estava al CERN– que em becava el Ministeri d'Indústria i em pagaven amb pessetes, que a Ginebra no donaven absolutament per res: jo sobre-

vivia gràcies a la meua dona i al que em pagava Pepe Bernabeu, que tenia un sou del CERN. A més a més, em pagaven amb sis mesos de retard, perquè els diners me'ls enviava un individu que estava a Suïssa, a l'ambaixada, que rebia els diners de tots els espanyolets enviats a Suïssa i els posava en un compte corrent sis mesos i se'n quedava els interessos. Jo enviava cartes i em responien "el dinero ha salido" i jo els contestava, "bien, pero no ha llegado" i al cap de sis mesos cobràvem. Això són coses que avui dia no passen.

Crec que s'enganya... Les beques de doctorat de la Generalitat Valenciana es paguen amb tres i quatre mesos de retard.

Això avui dia és absolutament injustificable. Això no hauria de passar. No hi ha justificació.

Ha estat vicerector, degà, assessor de conseller... Per què va començar a ocupar-se dels temes de gestió? Era una carrera premeditada?

No, les coses han vingut com han vingut. La meua primera intervenció d'aquestes fou ser vicerector. Això m'ho va proposar Bricall, que volia crear un gran vicerectorat de recerca que s'ocupés de moltes coses. A la tarda li vaig dir que sí i després a la nit no vaig poder dormir, i a l'endemà li vaig dir que no. Bé, em va dir de tot, es va cabrejar moltíssim. Aleshores, unes setmanes després em van haver d'operar. Tenia problemes de la columna i un dia fent una classe em vaig quedar immòbil. Va ser una operació una mica complicada i em vaig haver de quedar quatre mesos a casa. Quan un passa quatre mesos a casa té molt de temps per pensar. I pensant, pensant, vaig pensar que m'havia passat tota la vida fent física i potser havia arribat el moment de fer alguna cosa pels universitaris en general i, en concret, per la meua universitat. Aleshores, quan ja estava més recuperat, vaig enviar una noteta al Bricall dient-li que si en algun moment necessitava el meu ajut que comptés amb mi, encara que sabia que tenia l'equip tancat. I mira, em va trucar, es va inventar un vicerectorat que no existia i em va col·locar allà. Bricall és un home interessant i va resultar molt enriquidora l'experiència.

Fa ja uns quants anys, va venir a València, a la Facultat de Física, per fer una xarrada sobre el desarmament...

Ostres sí, sí. Això se m'havia oblidat.....

...ara, amb el Bush al govern dels EUA, amb tota la qüestió dels escuts antimíssils... tornaria a l'activisme pacifista?

**«QUE L'ÚNIC IDEAL SIGUI EL
CAPITALISME EM PAREIX UNA
BARBARITAT, PERQUÈ EL
CAPITALISME NO TÉ SOLUCIONS ALS
PROBLEMES DE LA HUMANITAT»**

Bé, potser aquest tipus de problemes són per als més joves, però si pensés que es tracta d'un problema molt greu... El que passa és que he adquirit una mena de pessimisme. Jo el comportament de l'espècie humana l'entenc cada vegada menys. L'espècie humana pensa en un termini molt curt. Sóc una mica pessimista respecte com s'estan tractant els problemes mediambientals. Penso per exemple en el tema de l'aigua. Hi ha un abús increïble. Penso en un exemple no gaire elegant: anar al lavabo i llançar sis litres d'aigua per aigües menors, això és una barbaritat. Bé, ara ja hi ha sistemes de pressió, però això hauria de ser per llei. O diuen també que per les canonades es perd quasi un 40% de l'aigua potable. Com és que no es fa res? Tinc

la sensació que ens movem per les coses immediates i no pensem gaire en el llarg termini.

Ja que trau el tema de l'aigua, què pensa del fet que els quatre representants de la ciència espanyola al Consell Nacional de l'Aigua hagen votat en contra del Pla Hidrològic Nacional?

Penso que el govern sempre ha de tenir un assessorament científic, després ha de decidir el que ha de decidir. El govern, l'ha elegit la majoria i els científics només som una petita part de la població. A mi m'agradaria que el govern escoltés més els científics. No parlo d'aquest, parlo en general dels governs. Però, de tota manera, ells han de prendre la decisió.

Jo no sóc un expert sobre l'aigua. Jo tot el que puc fer és escoltar els col·legues que saben d'això. I el que em diuen els col·legues que en saben és que l'Ebre no dóna per fer tantes martingales i jo que vaig molt al delta de l'Ebre, de forma intuïtiva estic d'acord amb ells. No m'imagino com volen treure més de 1.000 hm³ cada any. No m'ho imagino. Em posaran al carrer per dir aquestes coses!

Sempre ha mantingut una actitud crítica envers la política científica. Quan li van donar el premi Narcís Monturiol va dir coses que van caure malament entre els polítics. Ara, continua sent tan crític?

Bé, jo era una mica radical. En el fons continuo sent radical, però les formes les he moderades. En part pel càrrec que ocupo, en part per que he vist com de difícil és fer les coses que jo pensava que eren fàcils de fer. I això és un aprenentatge molt interessant. Per exemple, pel que fa a la creació de noves places, el CSIC ha de demanar el nombre de places al seu ministeri i el ministeri ho demana a la Direcció General de la Funció Pública i Funció Pública decideix quantes places d'ocupació pública hi haurà en l'oferta de l'any que ve. I aquests són els que manen. Ells reparteixen les places entre els funcionaris de presons, les forces de seguretat, etc., i per a ells, els científics són un col·lectiu com qualsevol dels altres. El mateix passa amb els diners per a fer investigació: el Consejo no és un organisme finançador, és un organisme executor.

Aleshores, m'he adonat que el funcionament de

l'administració pública està fet per vigilar que no hi hagi massa funcionaris i com que Espanya té un model d'investigació que continua sent un model de funcionari, doncs, és clar, hi ha una contradicció: d'una banda, diuen els polítics –i jo– que volem més investigadors i d'altra, hi ha una restricció del nombre de funcionaris i d'investigació, una situació de la qual és difícil sortir-se'n. A més a més, l'opció d'obrir noves vies contractuals també es limita. I jo n'entenc la lògica. Si tu fas un contracte, després el contractat fa un litigi, va als tribunals, guanya i al final l'has de fer funcionari. Per tant, ells controlen tot i el controlen amb el benentès de no carregar excessivament l'estat, que és un principi correcte també.

Per tant, jo estic aprenent molt de les dificultats reals de fer una política científica interessant. I això fa que aquelles expressions que jo deia abans... Ara dic, jo deia açò, però ara veig les dificultats que hi ha. De tota manera, he de dir que es poden fer coses. I es treballa per fer coses. L'èxit que tindrem, ja ho veurem.

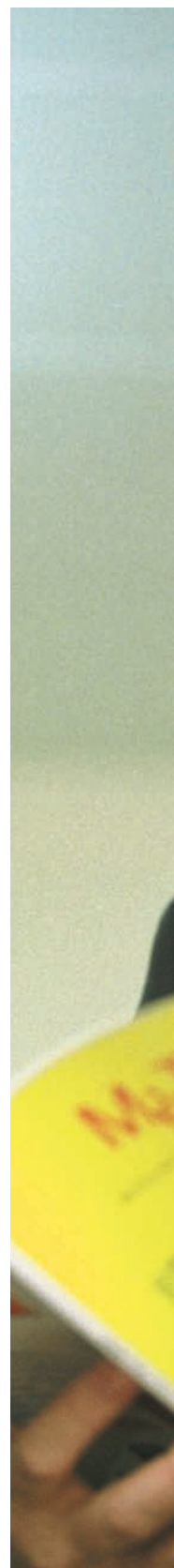
**«L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA
VIGILA QUE NO HI HAGI MASSA
FUNCIONARIS I ESPANYA TÉ UN
MODEL D'INVESTIGACIÓ QUE
CONTINUA SENT FUNCIONARIAL.
HI HA UNA CONTRADICCIÓ»**

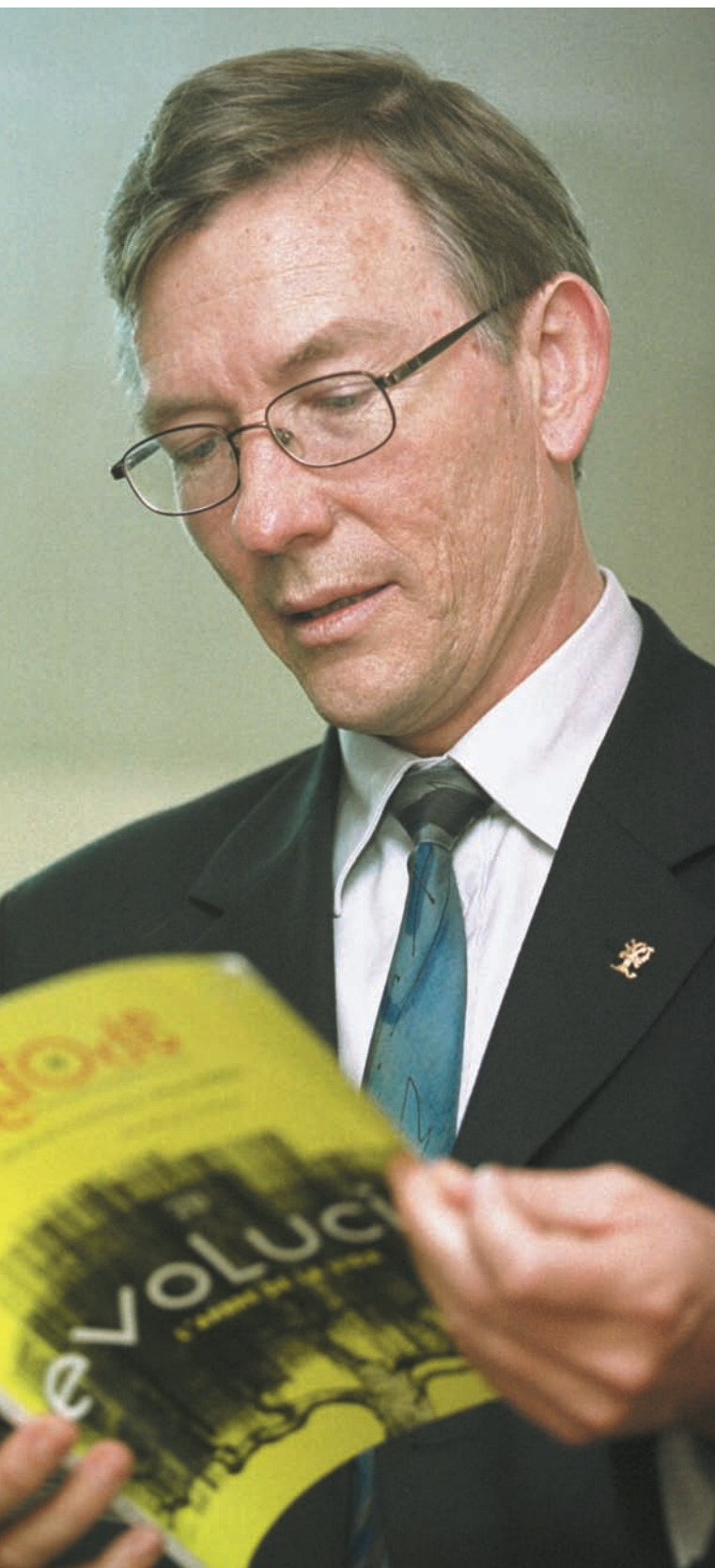
A la seua carta de presentació com a president del CSIC deia que tenia dos objectius fonamentals: crear més places d'investigació –també ho ha dit fa un moment– i l'altra era l'estimulació de la investigació a les comunitats autònomes, les universitats i les empreses. Com

estan les coses passats sis mesos?

Continuo pensant això. El Consejo és una institució interessant i té potencial per fer moltes coses. Dins l'oferta de llocs de treball d'enguany van 95 places noves d'investigadors –80 de científic titular, 10 d'investigador científic i 5 de professor investigador– i encara tenim pendent si Funció Pública ens deixa treure'n algunes d'interins. Això és un cert potencial.

D'altra banda, per a mi, és important estimular les comunitats autònomes perquè donin prioritat a la investigació. Després ells tenen els seus pressupostos i li donen importància a una cosa o altra. Però si jo, via CSIC, aconseguixo que una comunitat posi diners en un projecte que sense el CSIC no es faria, doncs això és interessant, així la investigació espanyola faria un pas endavant. Per tant, com que el Consejo és l'única institució espanyola que pot representar aquest paper, a mi és un paper que m'agra-

daria desenvolupar. És clar, desenvolupar-ho més sempre que jo tingui més pressupostos, que sempre són faves comptades.

Ara, les coses van lentes. Les meves ganes de fer les coses ràpidament, amb el funcionament de l'administració pública... Fer coses vol dir posar-te cert temps i al final sí, atenció, al final aconseguixes fer coses que són positives per al sistema d'investigació.

I pensa que es pot fer investigació en "províncies"? No veu la investigació cada vegada més centralitzada?

Penso que el sistema espanyol d'investigació està una mica centralitzat, a Madrid en primer lloc i després a Barcelona. És cert que no pots diluir-lo totalment: necessita centres de cert nivell. La ciència avui dia necessita centres de cert nivell; no és el mateix tenir-ne deu de mediocres que tres de molt bons.

La investigació és mundial. Ara, jo no veig per què una comunitat com la de València no pugui tenir un o dos centres de prestigi mundial. No veig per què no. Si ens fixem en el model alemany dels instituts Max Planck, dels 78 centres no tots són de nivell mundial, però una vintena sí. I estan distribuïts per Alemanya. La Comunitat Valenciana crec que té el potencial. Hi ha alguns que, Déu n'hi do! Bé, no en donaré noms.

La creació del Ministeri de Ciència i Tecnologia ha estat rebuda de manera desigual, uns hi veuen un signe esperançador i altres ho perceben amb escepticisme. Quina valoració en fa?

La meua valoració és positiva. Crear un ministeri és complicat. I aquest ministeri, donades les circumstàncies en què s'ha creat, ha necessitat d'un llarg període per intentar organitzar-se internament i això els investigadors ho han notat. Segurament es podria haver fet millor però era una cosa molt complicada de fer.

D'altra banda, jo sé –perquè hi ajudo– que es treballa en línies interessants que miren de modificar dos o tres lleis –i no vull ser més explícit– que limiten un poc el desenvolupament de la ciència en Espanya. I si això s'aconsegueix, es podria obrir molt el desenvolupament de la ciència en Espanya. Hi ha totes les ganes i les il·lusions de fer-ho. L'èxit que tindrà, jo no ho sé dir.

Amb tot el que m'ha dit i amb el seu passat antibel·licista, com va reaccionar quan es destapà la inclusió de despeses militars en el pressupost del ministeri.

Bé, per a mi, aquestes coses han de dir-se de manera clara. Una cosa és R+D i una altra R+D+I i això s'ha de deixar molt clar. Jo no hi veig més problema. I després s'ha de deixar clar què són subvencions i què són

crèdits. Aquestes coses s'han de dir com són. I no tinc res més a dir.

Però bé, a Espanya es gasta massa poc en R+D. És impossible que algú digui el contrari. Si en els pròxims anys es creixerà —a mi el ritme que m'agrada és un 0,1% sobre el PIB. El sistema tampoc no ha de duplicar-se en dos anys perquè segurament faríem un ús incorrecte dels diners. No té sentit agafar a tothom ara

—que és el que passa sovint en aquest país— i després no agafar nous joves que s'estan formant. L'important d'un sistema científic és la regularitat.

Òbviament, el país té altres problemes. Jo recordo un dia parlant amb el president Aznar, em va dir: les pensions mínimes són molt baixes i les hem d'apujar.

I té raó. Té tota la raó i això costa molts diners. Però no crec que això s'hagi de fer sacrificant la ciència, per que d'ací quinze anys continuarem tenint les pensions baixes per culpa de no tenir una economia prou desenvolupada per tenir bones pensions. Sempre sorgeix el tema de si ve primer el benestar econòmic i després, com un luxe, la ciència i la tecnologia. Jo crec que el que pensen avui més i més persones és el contrari: fem una bona investigació, una bona ciència i tecnologia i aleshores serà més fàcil tenir una bona economia.

Per acabar, m'agradaria saber si en les seues últimes visites a València ha anat al Museu de les Ciències.

No, però tinc ganes d'anar-hi. Tinc ganes d'anar-hi i tinc ganes d'anar al Jardí Botànic —el recordo de quan era nano. Al Museu de les Ciències vaig estar veient la carcassa abans de la inauguració, per tant si em vols preguntar per l'interior no en tinc opinió perquè no hi he estat.

De tota manera, en un museu la part difícil és el contingut. Espanya és un país que té bons arquitectes i on s'aconsegueixen els diners per fer obres interessants. Per no parlar de València, el Guggenheim és un edifici excepcional, però quan jo vaig anar-hi el contingut no era excepcional. És més difícil tenir

un contingut excepcional. Aquí l'exterior és excepcional i l'interior com que no l'he vist, no en tinc opinió. Però ja dic que aquesta és la part difícil. Per fer un bon projecte museístic s'han de tenir molt bones idees. Veig que és una cosa molt complicada i sospito que ha de ser molt cara.

**«A ESPANYA ES GASTA
MASSA POC EN R+D.
ÉS IMPOSSIBLE QUE ALGÚ
DIGUI EL CONTRARI»**

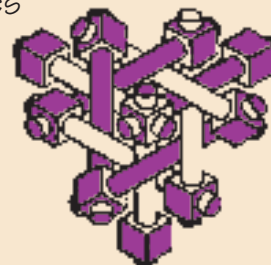
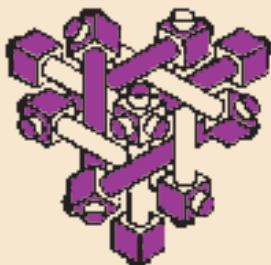
*Departament d'Enginyeria Hidràulica i Medi Ambient
Universitat Politècnica de València

Online English

Traducció i edició de texts en Anglès

Revisió d'articles i projectes

Cursos d'Anglès per
a Universitaris i Investigadors

Barraclough-Donnellan

C/ Hernán Cortés 6-2^a, Burjassot 46100, València.

E-mail ole.2@accessosis.es / INLINE@alehop.com Tel. (34) 96 364 5211